

KİTAP VE DİL

Ahmet Doğan İLBAY

Dil, âciz derûnumda hâşâ bir mâbed gibidir yahut dinimizin mânalar âlemine götüren büyük bir vasıttadır. Dîvân şairi Taşlıcalı Yahya Bey şu mısralarını haddimiz değil ama fakir için yazmış sanki:

*“Kitâbı şol ki okur dikkat eyler
Kitâbun sâhibiyle sohbet eyler
Kimi şemşîr-i âteşbâra benzer
Kimisi revzen-i envâra benzer
Eyi söz eskimez nitek-i altun
Olur yevmen- feyevmâ kadri efzûn.”*

Diyor ki şair: Kitabı dikkatle,
Mânası içre okuyan kimse
Kitabın sahibiyle sohbet eder
Kimi ateş yağdıran kılıca benzer
Kimisi ışık saçan pencereye benzer
İyi söz eskimez altın gibidir
Günler geçse de değeri çoktur.

Bu haslettendir ki bâzı kitaplar başucu kitaplarımdır. Yıllar geçer de kitaplıktaki yerlerine girmezler. Masada derde devâ ilaç gibi dururlar hep. Sessiz ve vakur, eski ve gelecek zaman bilgeleri gibidir. Dahası önünde diz çökülen nâzenin bir mâşuk gibidir fakir için.

Akşamdan sabaha, günden ertesi güne yürürken derdimi sorar, fikrimi ve kalbimi açarım bu kitaplara. Dilimin anahtarı onlardadır.

Dilimin gücü azaldı mı akşama kadar, geceden sabaha varmadan bu kitaplara gözümü sürer, yüzümü sürer, yüreğimi koyar, gönül ve fikir dilimi kavî kılmış olarak başlarım güne.

Gündüz maişet telâşında ve “nesneleşen dünyada” mecâlini kaybeden gönül ve fikir tâlimimi bu kitaplardan alır, azıklı çıkarım yola.

Bu kitapların alâmet-i farikası önce dil ve üslûbudur, sonra mevzu.

Dil, mevzuu şefkatli bir ananın yavrusunu kucakladığı gibi her yanılla kuşatıcı bir unsurdur.

Dili medenileştiren, gönlü olan bir insana dönüştüren bu kitaplar damarlarımda bir iksir gibi dolaşır, dimağımı ve kalbimi şifa veren sayfalarına çekerek günlük hayatımı fikirli ve bedî kılarlar.

Gençlik yıllarımda, âmâ üstadım Cemil Meriç’in “Bu Ülke”si az çarpmadı yüreğimi.

Dile yaslamak istediğim gücümü sağlıyor, dile olan meftunluğumu vuslata erdiriyor, dile olan açlığını doyuruyordu.

Türkçeye olan karasevdam üstüne muharrir bir güç olarak tesirini hâlâ kaybetmedi.

Ne zaman aydınların zihniyet ve tavırlarında yabancılaşıma görsem ve üniversite allâmelelerinin düşmanca duruşlarına bir mâna veremezsem hemen o gece “Mağaradakiler” kitabındaki kendi ifadesiyle “İsrafil’in sûru gibi heybetli bir dil”den neşet eden “Hasbî Tefekkür” yazısını üç-beş defa hatmettikten sonra çıkarım fikir ringlerine.

Şekeri yükselmiş bir hasta nasıl ensülin vurulursa damarından; günlük hayatımda kitap ve yazıyla irtibat zayıflığı hissettiğim anda aynı kitabın “Son Yaprak” yazısını kana kana okur ve âdeta sarhoş olurum.

Yunus kitabı çokça yazıldı. Fakat, Sezai Karakoç'un "Yunus Emre" kitabı nasıl da o âlemi, o ruhaniyeti, o mânevî iklimi nefes nefes, kare kare yüreğime ve düşüncelerime emdirmişti öyle.

Elbette mevzu diğerlerindeki gibi Yunus'tu. Fakat bu kitaptaki fark dildi, sanatkârane bir bakış ve üslûptu. Mâneviyatımı ve dost aşkını gönlümde diri tutan, hattâ bir vakit iflah olmaz dış ağrılarımın sızısını dahi unutturan Fethi Gemuhluoğlu'nun "Dosta Dair" kitabının gücü hiç eksilmedi nezdimde.

Tarihî şahsiyetlerimiz gibi asırlar önce vücuda gelip mimarîsi, eşkâli ve kimlikleriyle bize mekân şuuru veren "Osmanlıyla yaşıt" şehirlerimizin sûret ve sîretlerini her dem taze yaşamak duygusu içime çöktüğünde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Beş Şehir" kitabını birkaç gün yanımda taşıyorum.

Hazreti Peygamberimizle sahâbelerinin, câhiliyeyi "açıp gülzar yaptıkları" ve İslâm ahkâmını yürürlüğe soktukları Asr-ı Saadet'in mübarek vak'alarını gönlümden ve fikrimden taşra düşürmemek için, has üslûbun bânisi, dilimizin büyük tâcidarı Üstad Necip Fazıl'ın "Çöle İnen Nur" kitabını senede birkaç kez okurum.

Gıda gibi her an ihtiyaç duyduğum dostlara benzeyen ve iç evimi aydınlatan bu kitapların yanında, mevzuunda tek başına Himalaya Dağları gibi zirvede bir duruşu temsil eden yazılar da vardır.

Selâset, sarâhat, söyleyiş ve telaffuzda akıcılık gibi iyi yazının bütün özelliklerini ilmî, tasavvufî ve fikrî mevzuların izahatına giydiren Ali Yurtgezen hocanın "Adam Olmak" ve "Hâlimiz Vaktimiz Yerde mi?" yazılarını ve irfan dünyamızın el kitabı hüviyetini taşıyan "Evin Mahremi Olmak" kitabını okumadan yattığım vâkî değildir.

Batılılaşmaya kurban edilen muazzez medeniyetimizdeki ezanî vakitlere ayarlı hayatımızı, yâni ibnül'vakt (vaktin oğlu) oluşumuzu yok eden modern zamanlardan ruhum daraldığında Ahmet Haşım'ın "Müslüman Saati" yazısını kıraat ederek mânevîyatımı tazelerim.

Ecdadımızın, Kur'an-ı Kerim'e ve O'nu takip eden insan yazması kitaplara hürmetini hatırlatan ve bir muamele, bir siyaset etme sırasında kitapta yeri var mı diyen tavrındaki ululuğu yâd etmek ihtiyacı duyduğumda Nevzat Kösoğlu'nun "Kitap Şuuru" yazısına müracaat ederim.

Hafızasını ve dilini kaybeden toplumun "diriliş" gücünün önemli bir ayağının dilimiz olduğunu hatırlattıkları için Yunus'tan Fuzûlî'ye, Dede Korkut'tan bin yıllık türkülerimizin ana sütü gibi helâl Türkçe'sine uzanan silsilenin ve dilimizin kahramanları önünde ihtiramla eğiliyor ve selâm duruyorum.